

**ZNACZENIE WOJSK WEWNĘTRZNYCH FEDERACJI ROSYJSKIEJ
W ZAPEWNIENIU BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA**

**THE SIGNIFICANCE OF RUSSIAN FEDERATION INTERNAL TROOPS
IN ENSURING STATE'S INTERNAL SECURITY**

Katarzyna Chabska¹

WYDZIAŁ BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO
AKADEMII OBRONY NARODOWEJ W WARSZAWIE

Marlena Blicharz²

WYDZIAŁ ZARZĄDZANIA I DOWODZENIA
AKADEMII OBRONY NARODOWEJ W WARSZAWIE

Abstract: The article concerns the importance of Russian Federation Internal Troops in the process of maintaining state's internal security and ensuring the territorial integrity of Russian Federation. The analysis of the role, mission and place of Russian Federation Interior Troops in Russian Federation security structure has been done. The analysis of neutralizing the internal armed conflict in the territory of the Russian Federation has been carried out.

Streszczenie: Artykuł dotyczy znaczenia Wojsk Wewnętrznych Federacji Rosyjskiej w procesie utrzymywania bezpieczeństwa wewnętrznego państwa oraz w zapewnieniu jego integralności terytorialnej. Dokonano analizy roli, misji oraz miejsca Wojsk Wewnętrznych w strukturach bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej. Przeprowadzona została analiza zadań formacji w neutralizowaniu wewnętrznych konfliktów zbrojnych na terytorium Federacji Rosyjskiej.

Keywords: the Russian Federation, internal security, national security, military formation, state defense.

Słowa kluczowe: Federacja Rosyjska, bezpieczeństwo wewnętrzne, bezpieczeństwo narodowe, formacja militarna, obronność państwa.

¹ Doktorantka na Wydziale Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Obrony Narodowej w Warszawie.
PhD student at the Faculty of National Security of National Defence Academy in Warsaw.

² Doktorantka na Wydziale Zarządzania i Dowodzenia Akademii Obrony Narodowej w Warszawie.
PhD student at the Faculty of Management and Command of National Defence Academy in Warsaw.

Wstęp

Wojska Wewnętrzne przez swoje zadania odgrywają ważną rolę w procesie zapewniania bezpieczeństwa wewnętrznego Federacji Rosyjskiej. Działalność bojowa Wojsk Wewnętrznych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Federacji Rosyjskiej pokazuje, że na wszystkich etapach swojego rozwoju formacja zajmuje ważne miejsce w systemie bezpieczeństwa narodowego. W trakcie swojego istnienia wojska te zostały poddane wielokrotnej reorganizacji, jednak w żaden sposób nie została zmieniona ich nadrzędna misja – zabezpieczanie państwa przed wewnętrznymi zagrożeniami.

Uwarunkowania historyczne

Archetypem formacji Wojsk Wewnętrznych Federacji Rosyjskiej były garnizony wojskowe z czasów Iwana Groźnego³. Zadaniem tzw. opriczników⁴ początkowo było utrzymanie porządku publicznego. W 1565 r. car wydzielił osobne wojsko opriczne, które później było wykorzystywane do ochrony południowych granic państwa.

Do początku XIX w. w państwie rosyjskim funkcję policyjną sprawowały pułki kozackie oraz oddziały gubernatorskie. W styczniu 1811 r. lokalne oddziały wojskowe, odpowiedzialne za utrzymywanie spokoju w państwie, zostały usunięte spod jurysdykcji cywilnej i przeniesione pod kontrolę Ministra Obrony. Za datę utworzenia Straży Wewnętrznej przyjmuje się 23 marca 1811 r., kiedy to dekretem Aleksandra I formacja stała się jednym z najważniejszych elementów systemu zapewniania bezpieczeństwa państwa. W dokumencie jasno sprecyzowano misję formacji, która miała pomóc władzy w egzekwowaniu wyroków sądów i przestrzeganiu prawa, przechwytywaniu i unicestwianiu przestępców, rozpraszaniu nielegalnych zgromadzeń, utrzymywaniu porządku podczas świąt narodowych i religijnych, śledzeniu przestępców, ochronie skarbu państwa, a także w prowadzeniu działań ratowniczych podczas klęsk żywiołowych.

Żołnierze Straży Wewnętrznej brali udział w wojnie ojczyźnianej w 1812 r. (druga wojna polska) oraz w wojnie krymskiej w latach 1854-1855 r.

Reforma wojskowa Aleksandra III znacznie zmodyfikowała Straż Wewnętrzną. W maju 1886 r. departament wojenny, w miejsce Straży Wewnętrznej, powołał Straż Konwojenką.

W okresie porewolucyjnym, w 1918 r., zgodnie z rozkazem Ludowego Komisarza Spraw Wewnętrznych, Straż Konwojencka została zreorganizowana według nowych zasad, a ponad rok później Rada Obrony Państwa połączyła wszystkie siły pomocnicze, które istniały przy niektórych rosyjskich urzędach, tworząc Wewnętrzne Siły Bezpieczeństwa⁵.

³ D. Boyd, *Ekspancja Kremla*, Wydawnictwo RM, Warszawa 2010, s. 33-54.

⁴ *Oprycznik*, źródło: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ushakov/903926>, 15.01.2016 r.

⁵ Министерство внутренних дел Российской Федерации, Внутренние Войска, Źródło: <http://www.vvmvd.ru>, 27.01.2016.

Zadaniem Wewnętrznych Sił Bezpieczeństwa była ochrona instytucji badawczych, zajmujących się bronią jądrową i produkcją rakiet, ochrona ważnych instytucji państwowych, utrzymywanie porządku publicznego, konwojowanie więźniów oraz ochrona ludności przed katastrofami naturalnymi. Żołnierze Oddziałów Bezpieczeństwa Wewnętrznego brali udział w usuwaniu skutków katastrofy w mieście Majak w 1957 r. oraz katastrofy w Czarnobylu w 1986 r., trzęsienia ziemi w Spitak w 1988 r., utrzymywaniu porządku na terytoriach konfliktogennych w Kotlinie Fergańskiej, Górskim Karabachu, Osetii Północnej i Inguszetii. Wojska Wewnętrzne wypełniały swoje zadania wyznaczone przez prezydenta Federacji Rosyjskiej podczas I kryzysu czecheńskiego w latach 1994-1996. Od 1999 r. formacja brała udział w operacjach antyterrorystycznych w regionie Północnego Kaukazu⁶.

Reformy przeprowadzone w Federacji Rosyjskiej, w tym reformy w obszarze bezpieczeństwa, kładły duży nacisk na usprawnienie funkcjonowania Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wraz z jego nieodłączną częścią, którą są Wojska Wewnętrzne, przeznaczone do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, ochrony wszystkich form własności państwowej, zapobiegania wszelkiego rodzaju przejawom politycznego ekstremizmu i terroryzmu i zwalczania ich oraz rozwiązywania problemów na obszarach konfliktowych.

Opisane wyżej zadania Wojsk Wewnętrznych odpowiadały potrzebom zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego Federacji Rosyjskiej. Obecnie wojska te rozwijają metody optymalizacji składu i siły, poprawiają metody walki, rozwijają i wdrażają nowe programy szkoleniowe personelu wojskowego, realizują zadania na rzecz poprawy edukacji pracowników oraz kompleksowe doskonalenie walki. Dalszy rozwój formacji ma na celu poszerzenie jej uprawnień o walkę z przestępczością oraz o kontrolowanie przestrzegania prawa wewnątrz państwa.

Prezydent Putin w lutym 2003 r. dostrzegł znaczenie Wojsk Wewnętrznych, a zwłaszcza ich specjalnych oddziałów. Do roku 2004 Siły Specjalne Wojsk Wewnętrznych miały stanowić oddzielny komponent całej formacji, mając za zadanie wzmocnienie walki z przestępczością zorganizowaną w okręgach federalnych. W roku 2008 nastąpiły bardzo znaczące zmiany w strukturach Wojsk Wewnętrznych⁷.

Jednym z najważniejszych obszarów działalności wojsk pozostaje realizacja zadań mających na celu utrzymanie stabilizacji w rejonie Północnego Kaukazu. Odgrywają one znaczącą rolę w neutralizowaniu wewnętrznych konfliktów zbrojnych⁸.

Struktura

Struktura formacji została podzielona na siedem regionalnych dowództw: Regionalne Dowództwo Północno-Zachodnie, Regionalne Dowództwo Centralne,

⁶ Указ Президента Российской Федерации от 10.11.1998 г. № 1333 „Об учреждении геральдического знака – эмблемы органов внутренних дел Российской Федерации и внутренних войск Министерства Внутренних Дел Российской Федерации.

⁷ Министерство Внутренних Дел Российской Федерации, Внутренние Войска, *op. cit.*

⁸ *Ibidem.*

Regionalne Dowództwo Północnokaukaskie, Regionalne Dowództwo Nadwołżańskie, Regionalne Dowództwo Uralskie, Regionalne Dowództwo Syberyjskie, Regionalne Dowództwo Wschodnie.

Regionalne Dowództwo Północno-Zachodnie kontroluje jednostki specjalnego przeznaczenia, specjalne jednostki zmotoryzowane, jednostki przeznaczone do ochrony ważnych obiektów państwowych i ładunków specjalnych, jednostki powietrzne, jednostki do zadań specjalnych oraz jednostki morskie.

Regionalne Dowództwo Centralne kieruje specjalnymi jednostkami zmotoryzowanymi, jednostkami specjalnego przeznaczenia, jednostkami przeznaczonymi do ochrony ważnych obiektów państwowych i ładunków specjalnych, jednostkami powietrznymi i morskimi, których przeznaczeniem jest zapewnianie porządku publicznego oraz ochrona obiektów użyteczności publicznej.

Regionalne Dowództwo Północnokaukaskie przede wszystkim odpowiedzialne jest za zwalczanie terroryzmu i zapobieganie potencjalnym atakom terrorystycznym na terytorium Federacji Rosyjskiej. Jest ono również odpowiedzialne za pomoc w usuwaniu skutków klęsk żywiołowych. W 2014 r. Regionalne Dowództwo Północnokaukaskie zapewniało ochronę i utrzymywało porządek publiczny podczas Igrzysk Olimpijskich w Soczi. Po przyłączeniu Krymu do Federacji Rosyjskiej z Regionalnego Dowództwa Północnokaukaskiego wydzielone zostały jednostki, które zostały wysłane do utrzymywania porządku publicznego w Republice Autonomicznej Krymu.

Regionalne Dowództwo Nadwołżańskie utrzymuje porządek publiczny podczas imprez kulturalnych oraz sportowych w ścisłej współpracy z Federalną Służbą Bezpieczeństwa, a także ochrania ważne obiekty strategiczne.

Wszystkie powyższe dowództwa regionalne podlegają Głównemu Dowództwu Wojsk Wewnętrznych Federacji Rosyjskiej⁹.

Rola i misja

Rozwój organizacyjny oraz działalność bojowa Wojsk Wewnętrznych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Federacji Rosyjskiej pokazuje, że na wszystkich etapach rozwoju formacja zajmuje ważne miejsce w systemie bezpieczeństwa narodowego. W trakcie swojego istnienia Wojska Wewnętrzne zostały poddane wielokrotnej reorganizacji, jednak w żaden sposób nie została zmieniona ich nadrzędna misja – zabezpieczanie państwa przed wewnętrznymi zagrożeniami.

Jednym z podstawowych dokumentów regulujących działania w zapewnieniu bezpieczeństwa jednostki, społeczeństwa oraz państwa jest *Strategia bezpieczeństwa narodowego Federacji Rosyjskiej*, która definiuje bezpieczeństwo narodowe jako ochronę gwarantowanego i stabilnego funkcjonowania systemu na linii „jednostka–społeczeństwo–państwo”¹⁰ w każdej sferze życia. Zgodnie ze *Strategią*

⁹ Ibidem.

¹⁰ Указ Президента Российской Федерации от 31 декабря 2015 года N 683 „О Стратегии Национальной Безопасности Российской Федерации”.

bezpieczeństwa narodowego Federacji Rosyjskiej oraz Doktryną wojenną Federacji Rosyjskiej na obecnym etapie problem zapewniania bezpieczeństwa narodowego państwa nabrał dużego znaczenia w sferze wewnętrznej. Należy zauważyć, że regulacyjne ramy prawne determinujące organizację systemu zapewniania bezpieczeństwa wewnętrznego państwa są wybrakowane. Całościowy proces formowania naukowych i teoretycznych podstaw i prawnych fundamentów zapewniania ich jest zespolony faktem, że określenie „bezpieczeństwo wewnętrzne”, inaczej niż inne formy bezpieczeństwa, nie zostało sformułowane przez prawo federalne ani przez regulacyjne dokumenty prawne Federacji Rosyjskiej. Sekcja „Rosyjski interes narodowy” *Strategii bezpieczeństwa narodowego Federacji Rosyjskiej* odnosi się do sfery polityki wewnętrznej rosyjskiego interesu narodowego, który polega na utrzymaniu stabilności systemu konstytucyjnego, instytucji władzy państwowej, zapewnianiu pokoju cywilnego oraz porozumienia narodowego, integralności terytorialnej, jedności przestrzeni prawnej, prawa i porządku, tak samo jak neutralizowaniu przyczyn i okoliczności prowadzących do politycznego i religijnego ekstremizmu oraz separatyzmu etnicznego i ich konsekwencji – społecznych, międzyetnicznych i religijnych konfliktów oraz terroryzmu.

Największymi wewnętrznymi zagrożeniami dla bezpieczeństwa narodowego są próby siłowego obalenia ustroju konstytucyjnego; bezprawne działania prowadzone przez ruchy narodowe, eksternistyczne, religijne, separatystyczne oraz terrorystyczne; organizacje i struktury nakierowane na naruszanie jedności terytorialnej Federacji Rosyjskiej oraz destabilizujące politykę wewnętrzną państwa; planowanie, przygotowywanie, kierowanie działaniami mającymi na celu naruszanie działalności federalnych instytucji państwowych, atakowanie państwa; tworzenie, dozbrajanie i szkolenie nielegalnych formacji zbrojnych; nielegalny na terytorium FR obieg broni, amunicji, materiałów wybuchowych i innych, które mogą zostać użyte do przeprowadzenia ataku bombowego, terrorystycznego i innych nielegalnych działań; przestępczość zorganizowana, terroryzm, szmugłowanie broni oraz inne nielegalne działania zagrażające obronności Federacji Rosyjskiej; zagrożenie dla rosyjskiego interesu narodowego w sferze ekonomicznej, nieuregulowana polityka migracyjna i utrata przestrzeni informacyjnej¹¹.

W głównej mierze zapewnianie bezpieczeństwa narodowego w przypadku zagrożeń wewnętrznych jest zadaniem instytucji podlegających Ministerstwu Spraw Wewnętrznych Federacji Rosyjskiej, Wojsk Wewnętrznych Federacji Rosyjskiej i innych instytucji legislacyjnych, które w spójności z różnego rodzaju organami państwowymi, organizacjami publicznymi i obywatelami mają obowiązek tworzenia atmosfery spokoju publicznego.

Koncepcja bezpieczeństwa wewnętrznego Federacji Rosyjskiej, która jest istotnym elementem bezpieczeństwa narodowego państwa, może być definiowa-

¹¹ V.P. Baranov, *The Role, Place and Mission of the RF Internal Troops in Ensuring State Security*, “East View Press” 2012. Źródło: http://www.eastviewpress.com/Files/MT_FROM%20THE%20ARCHIVES_No.%202_2012.pdf. 26.01.2016.

na jako ochrona ustroju konstytucyjnego i suwerenności państwowej oraz jako słuszny interes społeczeństwa i jednostki zapobiegający zagrożeniom wynikającym z jakichkolwiek bezprawnych działań na skalę zagrażającą integralności Federacji Rosyjskiej.

Prawie każdy obowiązujący rosyjski dokument prawny bezpośrednio lub pośrednio podkreśla ważność roli Wojsk Wewnętrznych w zapewnianiu bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, egzekwowaniu prawa oraz utrzymywaniu prawa w czasie pokoju, jak również w trakcie trwania stanów wyjątkowych. Wojska Wewnętrzne mają za zadanie zapewnianie bezpieczeństwa wewnętrznego w zgodzie z organami Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Federacji Rosyjskiej oraz z Federalną Służbą Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej¹².

Zadaniem Wojsk Wewnętrznych jako formacji zbrojnej jest zapewnienie bezpieczeństwa wewnętrznego państwa w czasie pokoju i wypełnianie zadań zapewniania bezpieczeństwa terytorialnego państwa w czasie wojny z pierwszeństwem egzekwowania prawa.

W interesie zapewniania bezpieczeństwa wewnętrznego państwa Wojska Wewnętrzne spełniają następujące zadania:

1. Biorą udział w utrzymywaniu porządku publicznego w zgodzie z innymi organami Ministerstwa Spraw Wewnętrznych;
2. Zapewniają bezpieczeństwo publiczne;
3. Biorą udział w walce z terroryzmem;
4. Chronią ważne organy państwowe;
5. Biorą udział w obronie terytorialnej Federacji Rosyjskiej;
6. Wspierają Oddziały Ochrony Pogranicza Federalnej Służby Bezpieczeństwa.

Należy podkreślić fakt, że w związku ze swoją unikatową rolą, główne zadania Wojsk Wewnętrznych nie są dublowane przez żadne inne służby bezpieczeństwa, siły militarne i struktury egzekwowania prawa.

Wobec rozpadu Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, któremu towarzyszyły jawne i ukryte konflikty wewnętrzne oraz ostra konfrontacja między siłami politycznymi wewnątrz państwa, rząd radziecki stanął w obliczu eskalujących zagrożeń bezpieczeństwa wewnętrznego państwa. Problem ten w konsekwencji zaczął mieć podłoże ekonomiczne, polityczne i etniczne. Jednocześnie napięcia społeczne powstałe w czasach Związku Radzieckiego nie uległy rozładowaniu i trwały przez dekady.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego Federacja Rosyjska pozwala na użycie siły militarnej w państwie w ścisłym poszanowaniu Konstytucji Federacji Rosyjskiej oraz prawa federalnego, w przypadku zagrożenia życia obywateli lub integralności terytorialnej państwa.

Właściwie wszystkie zadania ujęte w misji zapewniania bezpieczeństwa wewnętrznego, zgodnie z obowiązującym prawem, są rozdzielone pomiędzy

¹² Ibidem.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Federalną Służbę Bezpieczeństwa, Ministerstwo Obrony Cywilnej, Centrum Zarządzania Kryzysowego, Federalną Służbę Ochrony, Ministerstwo Sprawiedliwości, sądy, Prokuratora Generalnego oraz federalne władze wykonawcze. Jednakże zadanie, jakim jest neutralizacja wewnętrznych konfliktów zbrojnych, zostało przydzielone Wojskom Wewnętrznym. Formacja bierze udział w rozwiązywaniu sprzeczności narodowych, etnicznych oraz religijnych z użyciem siły militarnej, gdzie państwo nie wkracza w stan wojny.

W początkowej fazie konfliktu, kiedy zagrożenie jest ciągle w obszarze bezpieczeństwa publicznego, główna rola w normalizowaniu sytuacji należy do służb bezpieczeństwa i organów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z pomocą Wojsk Wewnętrznych. Podczas eskalacji konfliktu w granicach jednego obszaru Federacji Rosyjskiej działania takie są również lokalizowane w ramach organów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z zastosowaniem Wojsk Wewnętrznych, jeśli jest to konieczne. W przypadku rozszerzenia się konfliktu do dwóch lub kilku obszarów, lub w granicach jednego obszaru, ale o większej intensywności (masowych zakłóceń, użycia broni palnej), kiedy dochodzi do gwałtownego osłabienia terytorialnych organów wewnętrznych w związku z problemami w dowodzeniu i kontrolowaniu oraz braku rezerw mobilnych i niewystarczających zdolności zapewniających dowodzenie i kontrolowanie mieszanych sił zbrojnych, dowodzenie i kontrolowanie w rozwiązywaniu konfliktu zostaje przeniesione na poziom federalny z ustanowieniem specjalnego dowództwa operacyjnego wraz z siłami Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Federacji Rosyjskiej. Natychmiastowe dowodzenie i kontrola sił zostają przekazane Wojskom Wewnętrznym, które zawierają mobilny i elastyczny system dowodzenia i kontrolowania w połączeniu z organami i jednostkami Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz innymi organami bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej.

W tym kontekście, w ograniczony sposób, można wykorzystać rozpoznanie i wywiad oraz jednostki specjalnego przeznaczenia, a w wyjątkowych okolicznościach jednostki naziemne, formacje militarne innych służb, struktury egzekwujące prawo. Wszystkie z powyższych jednostek prowadzących działalność operacyjną podlegają dowództwu Wojsk Wewnętrznych Federacji Rosyjskiej.

W takich warunkach dowodzenie i kontrola są organizowane za pomocą specjalnych punktów kontroli i dowodzenia ulokowanych w strefach operacyjnych i prowadzone poprzez specjalne okręgowe grupy dowodzenia i Główne Dowództwo Wojsk Wewnętrznych.

Należy zaznaczyć, że użycie siły militarnej w wewnętrznych konfliktach jest sprawą budzącą kontrowersje. Z jednej strony, użycie siły militarnej jest obiektywnie konieczne ze względu na zabezpieczenie bezpieczeństwa ludności, ale z drugiej strony rozwiązanie konfliktu przy użyciu samych sił zbrojnych jest niemożliwe. Żołnierze Wojsk Wewnętrznych są specjalnie szkoleni również w rozwiązywaniu konfliktów bez użycia siły¹³.

¹³ Ibidem.

W ostatnich dekadach wiele konfliktów regionalnych i lokalnych zyskało nowe niebezpieczne cechy. Stały się one bardziej rozległe i agresywne, otrzymując aktywne zagraniczne wsparcie. Rosja przez wiele lat walczyła przeciwko tym negatywnym praktykom. Ataki terrorystyczne w Moskwie, Biesłanie i innych miastach zmusiły państwo do zastosowania twardych środków¹⁴.

Nie tylko organy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, lecz także inne organy egzekwujące prawo zostały użyte do rozwiązywania regionalnych i lokalnych konfliktów w różnych fazach ich rozwoju. Zastosowanie prawa federalnego w przeciwdziałaniu terroryzmowi odwołuje się do jednego z głównych zadań Wojsk Wewnętrznych – udziału w tłumieniu terroryzmu. Zgodnie z prawem, następujące siły i środki są stosowane, aby zneutralizować ataki terrorystyczne: Federalna Służba Bezpieczeństwa, grupy specjalne, Wojska Wewnętrzne Federacji Rosyjskiej, federalne podjednostki wykonawcze odpowiedzialne za bezpieczeństwo, obronę, politykę wewnętrzną państwa, resort sprawiedliwości, obronę cywilną, sytuacje kryzysowe, bezpieczeństwo pożarnicze i straż pożarną oraz inne federalne organy wykonawcze.

W roku 2006 federalne prawo zostało przystosowane do stale zmieniającej się sytuacji wewnętrznej. Wówczas Wojskom Wewnętrznym Federacji Rosyjskiej przydzielono dodatkowe misje: udział w działaniach prowadzonych przeciw terroryzmowi oraz w egzekwowaniu prawa i porządku w operacjach antyterrorystycznych. Nowelizacja obowiązującego prawa była zgodna z trzema poprzednimi klauzulami *Strategii bezpieczeństwa narodowego Federacji Rosyjskiej*.

Dzięki zastosowaniu zmian prawnych wszystkie organy państwowe, łącznie z wojskiem, są używane do eliminacji gniazd terroryzmu na poziomie regionalnym, które ewentualnie mogłyby przybrać międzynarodowy charakter. Działania mające na celu odparcie inwazji w Dagestanie, eliminację rozbójniczych formacji w Czeczenii, zapobieganie i neutralizację aktów terroryzmu i ataków bombowych w Rosji przybrały formę połączonych operacji antyterrorystycznych.

Nadrzędną rolą Wojsk Wewnętrznych jest teraz egzekwowanie prawa i utrzymywanie porządku publicznego ustalone przez przepisy wyjątkowe (ustanowione przez federalne prawo konstytucyjne podczas obowiązywania stanu wyjątkowego, które dokładnie mówią, że „regulacje wyjątkowe są zapewnione przez siły i środki organów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, system karny, organy bezpieczeństwa federalnego oraz Wojska Wewnętrzne, tak samo jak siły i środki organów zajmujących się obroną cywilną, zarządzaniem kryzysowym i eliminacją katastrof naturalnych i klęsk żywiołowych”.

Należy zaznaczyć, że jako rezultat operacji antyterrorystycznych na Północnym Kaukazie i efektywność działań militarnych – egzekwowanie prawa i zastosowanie struktur wojskowych nie zawsze spełnia wszystkie współczesne kryteria użycia sił i środków. Jak pokazały zdarzenia w Inguszetii w 2004 r., obecność struktur

¹⁴ M. Galeotti, *Russia's Interior Troops on the rise*, Jane's Intelligence Review 9, 1997, s. 243-246.

bezpieczeństwa, organów egzekwowania prawa, wojska, służb wywiadowczych nie stanowi gwarantu bezpieczeństwa obywateli.

W celu zapewnienia bardziej efektywnej współpracy w neutralizacji nielegalnych formacji zbrojnych i ataków terrorystycznych na terytorium Południowego Okręgu Federalnego, zgodnie z dekretem prezydenta Federacji Rosyjskiej, zostały utworzone stałe grupy szybkiego reagowania w dwunastu miastach (Majkop, Machaczkała, Nazrań, Nalczyk, Elista, Czerkiesk, Władykaukaz, Krasnodar, Stawropol, Astrachań, Wołgograd i Rostów nad Donem), aby zagwarantować efektywne dowodzenie i kontrolę połączonych sił i środków w celu natychmiastowego i efektywnego działania – by wyeliminować nielegalne formacje militarne. Ich nadrzędne funkcje są następujące:

1. Neutralizacja działań formacji zbrojnych i grup terrorystycznych.
2. Planowanie i przygotowywanie specjalnych operacji.
3. Organizowanie i koordynacja połączonych sił i środków.
4. Organizowanie i kierowanie szkoleniami.

W przypadku bezpośrednich zagrożeń atakami przez nielegalne formacje zbrojne lub atakami terrorystycznymi, dostępne siły i środki są przeniesione pod kontrolę dowództwa operacyjnego i grup kontrolujących. Jednocześnie są podejmowane działania mające na celu stabilizację sytuacji w Federacji Rosyjskiej. Grupy szybkiego reagowania w efekcie zmian proceduralnych stały się ostatnim elementem w systemie działań antyterrorystycznych.

Równie ważną misją przypisaną Wojskom Wewnętrznym Federacji Rosyjskiej jest branie udziału w obronie terytorialnej Federacji Rosyjskiej, co jest konieczne ze względu na ewentualność użycia przez wroga formacje specjalnych sił i środków przeznaczonych do zniszczenia lub uszkodzenia ważnych wojskowych i rządowych instalacji w celu osłabienia możliwości ekonomicznych państwa i operacyjnej efektywności wojsk. Głównymi zadaniami obrony terytorialnej są:

1. Ochrona i obrona infrastruktury krytycznej.
2. Tłumienie wrogiego wywiadu, służb rozpoznania oraz sił terrorystycznych.
3. Zapewnianie wprowadzania regulacji zarządzania.
4. Kontrolowanie przestrzegania prawa i porządku publicznego Federacji Rosyjskiej na terytorium całego państwa lub w jego części.

Ciągły wzrost terroryzmu międzynarodowego wymusza wdrożenie zaawansowanych środków, aby zabezpieczyć ochronę i obronę ważnych instalacji państwowych, włączając w to węzły komunikacyjne i inne węzły użyteczności publicznej.

Sukces w organizacji misji obrony terytorialnej zależy od bliskiej współpracy między wszystkimi organami, siłami i środkami zaangażowanymi w działania antyterrorystyczne, jak również sprawnego działania w przypadku ewentualnej sytuacji kryzysowej w czasie pokoju.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Federacji Rosyjskiej udostępnia Wojska Wewnętrzne, jak również siły i środki pod dowództwem organów Ministerstwa

Spraw Wewnętrznych do zapewnienia obrony terytorialnej. Wojska Wewnętrzne zapewniają następujące siły i środki:

1. Formacje (jednostki wojskowe) chroniące ważne rządowe instalacje oraz specjalne ładunki.
2. Specjalne operacje i formacje specjalnego przeznaczenia.
3. Specjalne zmechanizowane jednostki wojskowe.
4. Szkolenia jednostek wojskowych.

Jedynym problemem organizacji obrony terytorialnej jest formacja o opcjonalnej strukturze, składzie i liczebności jednostek wojskowych przeznaczona do dopełnienia misji obrony terytorialnej. Siły i środki przypisane misji obrony terytorialnej prowadzą do działań wojskowych i użycia innych specjalnych form i metod działania (operacje specjalne, serwis bojowy, specjalne środki nacisku, działania bojowe i operacje itp.). Jedynym problemem jest ograniczona liczebność wojsk prowadzących operacje obrony terytorialnej. Przeszkadza to w wykonywaniu całego zakresu misji im przypisanych, podczas gdy siły i środki jednostek wojskowych planowo rozmieszczone mogą nie być wystarczająco przygotowane do świadczenia określonych misji obrony terytorialnej.

Analiza kadry Wojsk Wewnętrznych pokazuje, że są one największą państwową strukturą bezpieczeństwa i egzekwowania prawa w dziedzinie zapobiegania i neutralizacji konfliktów wewnętrznych i przywracania porządku publicznego w państwie. Poprzez wykonywanie istotnych zadań egzekwowania prawa i utrzymywania porządku publicznego oraz zapewniania bezpieczeństwa publicznego w miastach i okręgach, ochrony i obrony ważnych państwowych instalacji, w tym krajowych kompleksów wojskowych i atomowych, oraz bycie w stałej gotowości do neutralizacji konfliktów zbrojnych w każdej części Federacji Rosyjskiej, organy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Wojska Wewnętrzne Federacji Rosyjskiej są gwarantem bezpieczeństwa integralności państwa¹⁵.

Podsumowanie

Wojska Wewnętrzne odgrywają ważną rolę w procesie zapewniania bezpieczeństwa wewnętrznego Federacji Rosyjskiej poprzez zadania, które zostały im przydzielone do realizacji. Głównymi zadaniami formacji są: neutralizacja działań nielegalnych formacji zbrojnych i grup terrorystycznych, planowanie i przygotowywanie operacji specjalnych w sytuacjach kryzysowych, utrzymanie stabilności systemu konstytucyjnego, instytucji władzy państwowej, zapewnianie pokoju cywilnego oraz porozumienia narodowego, integralności terytorialnej, jedności przestrzeni prawnej, prawa i porządku, neutralizowanie przyczyn i okoliczności prowadzących do politycznego i religijnego ekstremizmu oraz separatyzmu etnicznego, przeciwdziałanie konfliktom zbrojnym wewnątrz Federacji Rosyjskiej.

¹⁵ V.P. Baranov, op. cit.

Biorąc pod uwagę obszar, który zajmuje Federacja Rosyjska oraz grupy społeczne i etniczne, żyjące na jej terytorium, a także uwarunkowania geopolityczne Rosji, utworzenie Wojsk Wewnętrznych i ich utrzymywanie jest niezwykle ważne ze strategicznego punktu widzenia, którym jest utrzymanie integralności terytorialnej Federacji Rosyjskiej.

Wojska Wewnętrzne zostały przekształcone w Narodową Gwardię Federacji Rosyjskiej dekretem prezydenta W. Putina w kwietniu 2016 r.¹⁶

LITERATURA

- [1] BARANOV V.P., 2012, *The Role, Place and Mission of the RF Internal Troops in Ensuring State Security*, „East View Press”, 26.01.2016, http://www.eastviewpress.com/Files/MT_FROM%20THE%20ARCHIVES_No.%202_2012.pdf.
- [2] BOYD D., *Ekspansja Kremla*, Wydawnictwo RM, Warszawa 2010.
- [3] GALEOTTI M., *Russia's Interior Troops on the rise*, *Jane's Intelligence Review* 9, 1997.
- [4] Министерство Внутренних Дел Российской Федерации, Внутренние Войска, 27.01.2016, <http://www.vvmvd.ru>.
- [5] Опричник, 28.01.2016, <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ushakov/903926%3E>.
- [6] *Putin's Personal Army: Analysts on Russia's National Guard*, *The Moscow Time*, 7.04.2016, <http://www.themoscowtimes.com/news/article/putins-personal-army-analysts-on-russias-national-guard/564986.html>.
- [7] Указ Президента Российской Федерации от 31 декабря 2015 года N 683 „О Стратегии Национальной Безопасности Российской Федерации”, 30.01.2016, <https://rg.ru/2015/12/31/nac-bezopasnost-site-dok.html>.
- [8] Указ Президента Российской Федерации от 10.11.1998 г. № 1333 „Об учреждении геральдического знака – эмблемы органов внутренних дел Российской Федерации и внутренних войск Министерства Внутренних Дел Российской Федерации”, 9.04.2016, <https://www.kremlin.ru>.

¹⁶ *Putin's Personal Army: Analysts on Russia's National Guard*, *The Moscow Time*, Źródło: <http://www.themoscowtimes.com/news/article/putins-personal-army-analysts-on-russias-national-guard/564986.html>, 7.04.2016.